

ZESTAW 11

MECHANIKA FHS-FT-1 S1

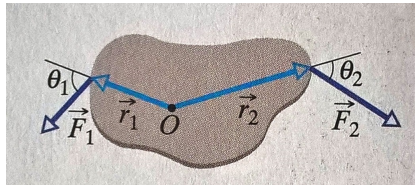
Kontakt: Radosław Strzałka, pok. 315/D10, mail: strzalka@fis.agh.edu.pl

Zestawy dostępne pod adresem: http://galaxy.agh.edu.pl/~strzalka/#dydaktyka#m_ft

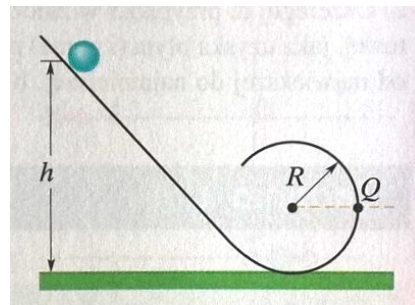
Tematyka: środek masy, moment siły, moment bezwładności, dynamika bryły sztywnej, toczenie z poślizgiem i bez poślizgu, energia mechaniczna przy toczeniu.

1. [por. Irodow 1.72.] Na stawie stoi nieruchoma tratwa o masie M z człowiekiem o masie m . Człowiek przebywa drogę l' z prędkością $v'(t)$ względem tratwy i zatrzymuje się. Zaniedbując opór wody znaleźć:
  - (a) przesunięcie tratwy względem wody,
  - (b) prędkość tratwy względem wody w czasie wędrówki człowieka,
  - (c) poziomą składową siły $\vec{F}$, jaką człowiek działał na tratwę w czasie ruchu.
2. Znajdź współrzędne (x_{CM}, y_{CM}) środka masy półkola o masie M i promieniu R (grubość zerowa).
3. Wprowadzić wielkości dynamiczne w ruchu obrotowym (moment bezwładności, moment siły, moment pędu), podać ich definicje. Znaleźć związek $\vec{L} = I\vec{\omega}$ i sformułowanie II zasady dynamiki w ruchu obrotowym w postaci $\vec{M}_w = \frac{d\vec{L}}{dt}$, gdzie $\vec{M}_w$ to wypadkowy moment sił.
- △ 4. [por. HRW Z.47/R.11] Ciało przedstawione na rys. 1a może obracać się wokół osi przechodzącej przez punkt O. Na to ciało działają dwie siły, $\vec{F}_1, \vec{F}_2$.
  - (a) Podaj wyrażenie na wypadkowy moment siły działający na to ciało.
  - (b) Ile wynosi moment siły, jeśli: $r_1 = 1,30$ m, $r_2 = 2,15$ m, $F_1 = 4,2$ N, $F_2 = 4,9$ N, $\theta_1 = 75^\circ$, $\theta_2 = 60^\circ$?
  - (c) Jaki musiałby być stosunek kątów, aby przy tych siłach i ramionach ciało pozostało w spoczynku?
- △ 5. Znajdź moment siły powodującej zmiany pędu kulki w rzucie poziomym (por. zad. 12 z Zestawu 8). Sprawdź słuszność drugiej zasady dynamiki dla ruchu obrotowego w tym przypadku.
6. Proszę wyprowadzić moment bezwładności dla:
  - (a) układu 8 mas m umieszczonych w wierzchołkach sześciangu o boku a , względem osi 4-, 2- i 3-krotnej symetrii sześciangu. Odległości wierzchołków od głównej przekątnej wynoszą $\sqrt{2/3}a$, a od osi przechodzącej przez środki krawędzi – $\sqrt{3}/2a$ i $1/2a$ (spróbować samodzielnie je obliczyć).
  - (b) pręta o długości L i masie M względem osi obrotu przechodzących przez środek geometryczny pręta i jeden z jego końców. Na podstawie wyników proszę sprawdzić słuszność tw. Steinera.
  - (c) kuli o promieniu R i masie M względem osi przechodzącej przez jej środek.
7. Cienkościenna obręcz o masie m toczy się bez poślizgu po płaskim podłożu ze stałą prędkością liniową v_0 . Ile wynosi energia kinetyczna obręczy? Jaką pracę wykonuje siła tarcia (statycznego) podczas toczenia? Jaką pracę wykonała wcześniej siła zewnętrzna, aby rozpedzić obręcz do prędkości v_0 od spoczynku.
- ◇ 8. [HRW Z.12/R.12, por. Wolny 3.16] Mała kulka kamienna o masie m i promieniu r stacza się bez poślizgu po torze, zakończonym pętlą, pokazanym na rys. 1b. Kulka została puszczone swobodnie bez prędkości początkowej w pewnym punkcie prostoliniowego odcinka toru.
  - (a) Chcemy, aby kulka dotarła do najwyższego punktu pętli (pokonała pętlę). Z jakiej co najmniej wysokości h nad najniższym punktem toru należy ją puścić? Przyjmij, że promień pętli $R \gg r$.
  - (b) Oblicz składową poziomą siły działającej w punkcie Q na kulkę puszczone na wysokości $6R$ nad najniższym punktem toru.
9. Bryła sztywna (kula, walec, sfera, cienkościenna obręcz) o momencie bezwładności I i promieniu R toczy się bez poślizgu z równi pochyłej o kącie nachylenia α . Znajdź ogólny wzór na przyspieszenie liniowe i kątowe bryły, a także tarcie. Jaki warunek musi spełniać współczynnik tarcia, aby ruch bez poślizgu był możliwy? Podaj wyniki szczegółowe dla 4 wymienionych brył (momenty bezwładności do znalezienia w tablicach).
10. Kula o promieniu R toczy się w dół równi o nachyleniu α i długości s z poślizgiem. Tarcie kinetyczne ma współczynnik μ . Znajdź prędkość liniową i kątową kuli na dole równi oraz (*) pracę wykonaną przez siłę tarcia w trakcie całego ruchu.
- ◇ 11. Proszę rozwiązać zad. 5 z Zestawu 5, jeśli bloczek jest walcem o masie M i promieniu R .

12. [Cedrik 2.64.] Jaką drogę przejdzie toczący się bez poślizgu krążek, wznoszący się w górę po równi pochyłej o kącie nachylenia 30° , jeżeli nadano mu prędkość początkową o wartości 7 m/s skierowaną wzdłuż równi? Jaki będzie czas wznoszenia krążka?
- 13. [Irodow 1.125.] Jednorodny walec o masie m i promieniu R (rys. 2a) w chwili $t = 0$ zaczyna się opuszczać w dół pod wpływem siły ciężkości. Zaniedbując masę nici znaleźć:
- siłę naciągu każdej z nici i przyspieszenie kątowe walca, jeśli $m = 8 \text{ kg}$, a $R = 1,3 \text{ cm}$.
  - zależność mocy tego układu mechanicznego od czasu.
- 14. [Irodow 1.127.] Na płaszczyźnie poziomej leży szpulka nici o masie m . Moment bezwładności szpulki względem jej osi symetrii wynosi $I = \beta m R^2$, gdzie β jest stałą, R - zewnętrznym promieniem szpulki. Promień warstwy nawiniętych nici wynosi r ($r < R$), a współczynnik tarcia między szpulką i płaszczyzną jest równy k . Do końca nici przyłożono stałą siłę F , tworzącą kąt α z płaszczyzną (rys. 2b). Znaleźć:
- wartość i kierunek przyspieszenia osi szpulki, gdy toczy się ona bez poślizgu,
  - wartość siły F , przy której nie będzie jeszcze poślizgu (wartość graniczną siły),
  - pracę siły F przez pierwsze t s ruchu, jeśli nie ma poślizgu.

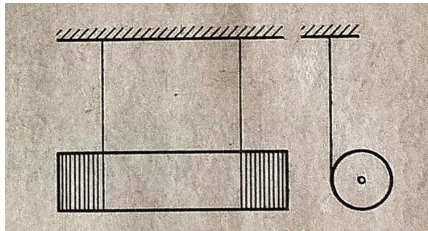

(a) rys. do zad. 4

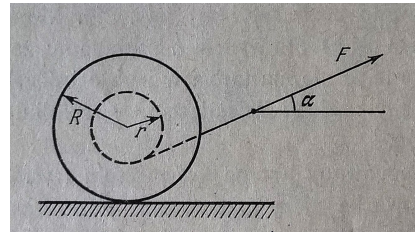

(b) rys. do zad. 8

Rysunek 1

(a) rys. do zad. 13

(b) rys. do zad. 14

Rysunek 2